

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

LV

Atzinums 02/2024

(saskaņā ar LESD 322. pantu)

**par priekšlikumu Eiropas
Parlamenta un Padomes regulai,
ar ko izveido Eiropas Aizsardzības
industrijas programmu
un pasākumu satvaru aizsardzības
ražojumu savlaicīgas pieejamības
un piegādes nodrošināšanai (EDIP)
[Starpiestāžu lieta 2024/0061 (COD),
2024. gada 5. marts]**

Saturs

	Punkts
Ievads	01–13
Konteksts	01–07
Šā atzinuma tvērums, laika grafiks un ierobežojumi	08–13
Tvērums	08–10
Laika grafiks	11
Ierobežojumi	12–13
Vispārīgi apsvērumi	14–21
Atkāpes no Finanšu regulas	21
Konkrēti komentāri	22–64
Paskaidrojuma raksts	22–23
Vajadzību novērtējums	22–23
Priekšlikuma I nodaļa. Vispārīgi noteikumi	24–25
Priekšlikuma II nodaļa	26–48
1. iedaļa. Vispārīgi noteikumi, kas piemērojami Programmai un Ukrainas atbalsta instrumentam	26–30
2. iedaļa. Programma	31–46
3. iedaļa. Ukrainas atbalsta instruments	47–48
Priekšlikuma IV nodaļa. Piegādes drošība	49–52
1. iedaļa. Gatavība (priekšlikuma 34.–39. pants)	49
2. iedaļa. Piegādes ķēžu pārraudzība un uzraudzība (priekšlikuma 40. un 41. pants)	50–51
3. un 4. iedaļa. Piegādes krīzes stāvoklis un ar drošību saistīts krīzes stāvoklis (priekšlikuma 43.–56. pants)	52
Priekšlikuma V nodaļa. Pārvaldība, izvērtēšana un kontrole	53–58
Aizsardzības industriālās gatavības padome un komiteju procedūra (priekšlikuma 57. un 58. pants)	53
Ukrainas pamatnolīgums (priekšlikuma 59. pants)	54–55
Programmas izvērtēšana (priekšlikuma 66. pants)	56–58

Snieguma uzraudzības sistēma 59–64

Noslēguma piezīmes 65–69

Ieteikumu kopsavilkums

Redakcionāli ieteikumi 70

Pielikumi

I pielikums. Vispārīgs apraksts par Eiropas institucionālo kārtību saistībā ar aizsardzību

II pielikums. Atkāpes no Finanšu regulas

Saīsinājumi

Ievads

Konteksts

01 Saskaroties ar situāciju, kad Eiropas kontinentā ir atgriezies augstas intensitātes karadarbība, proti, 2022. gadā sāktais Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, Eiropas Savienība darba kārtības augšgalā ir izvirzījusi aizsardzību. Pēc 2022. gada 11. marta Versaļas deklarācijas Komisija un Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos 2022. gada maijā pieņēma Kopīgo paziņojumu par aizsardzības investīciju nepietiekamības analīzi un turpmāko rīcību¹.

02 Kopš tā laika ir sagatavoti vairāki īstermiņa pasākumi.

- o [Kopīgā iepirkuma darba grupa aizsardzības jomā](#) tika izveidota, lai sadarbotos ar dalībvalstīm nolūkā atbalstīt to ļoti īsā termiņa iepirkuma vajadzību koordināciju.
- o [Akts par Eiropas aizsardzības industrijas pastiprināšanu, izmantojot kopīgu iepirkumu \(EDIRPA\)](#), ir paredzēts, lai ar finansiālu atbalstu stimulētu dalībvalstu sadarbību steidzamākā aizsardzības ekipējuma iepirkumā. *EDIRPA* tika pieņemts 2023. gada 18. oktobrī, un tā darbība beigsies 2025. gada 31. decembrī.
- o [Regula par munīcijas ražošanas atbalstīšanu² \(ASAP\)](#) munīcijas piegādei un kopīgam iepirkumam Ukrainas vajadzībām. Pieņemta 2023. gada 20. jūlijā, un tās darbība beigsies 2025. gada 30. jūnijā.

03 Komisija jau iepriekš bija pieņēmusi Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu (*EDIDP*) un izveidojusi Eiropas Aizsardzības fondu (EAF), lai veicinātu pētniecību un izstrādi aizsardzības jomā.

04 [Eiropadomes](#) 2023. gada decembra secinājumos ir uzsvērts, ka jādara vairāk, lai sasniegtu ES mērķus palielināt tās aizsardzības gatavību. Eiropadome arī uzsvēra nepieciešamību stiprināt Eiropas aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi (*EDTIB*).

¹ JOIN (2022) 24.

² Regula (ES) 2023/1525.

05 Komisija 2024. gada 5. martā publicēja priekšlikumu “izveidot Eiropas aizsardzības industrijas programmu un pasākumu satvaru aizsardzības ražojumu savlaicīgas pieejamības un piegādes nodrošināšanai (*EDIP*)”³ (še turpmāk – “priekšlikums”). Priekšlikuma mērķis ir sniegt lielāku vidēja termiņa atbalstu, lai no šā brīža līdz pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas beigām neatliekamās vajadzības saskaņotu ar ilgtermiņa perspektīvu.

06 Priekšlikuma 1. pantā ir izklāstīti šā pasākumu kopuma komponenti, proti, Eiropas Aizsardzības industrijas programmas (“Programma”), Ukrainas atbalsta instrumenta un Eiropas bruņojuma programmas struktūras, proti tiesiskā regulējuma, kas paredzēts piegādes drošības nodrošināšanai, izveide un Aizsardzības industriālās gatavības padomes izveide.

07 Līdztekus priekšlikumam Komisija publicēja Eiropas aizsardzības industriālo stratēģiju (*EDIS*)⁴. Šajā stratēģijā ir izklāstītas galvenās politikas iniciatīvas, kuru mērķis ir palielināt ES spēju reaģēt uz drošības apdraudējumiem, stiprinot Eiropas aizsardzības industriju un veicinot ar aizsardzību saistīto investīciju koordināciju starp dalībvalstīm. Stratēģijas termiņš ir ilgāks par pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam, un tā ietver kvantitatīvus mērķrādītājus, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam. *EDIP* ir galvenais instruments, ar kura palīdzību Komisija plāno īstenot *EDIS* periodā no priekšlikuma pieņemšanas līdz 2027. gadam.

Šā atzinuma tvērums, laika grafiks un ierobežojumi

Tvērums

08 Mūsu atzinums ir par priekšlikumu, aptverot arī šā tiesību akta finanšu pārskatu un paskaidrojuma rakstu. Mēs atsaucamies arī uz dienestu darba dokumentu par *EDIP*⁵ un uz *EDIS*, ja uzskatām, ka tas ir lietderīgi.

³ COM (2024) 150.

⁴ JOIN (2024) 10.

⁵ C (2024) 4822.

09 Mēs apspriedāmies ar Komisijas Aizsardzības rūpniecības un kosmosa ģenerāldirektorātu un Eiropas Aizsardzības aģentūru (EAA). Mēs arī sazinājāmies ar Padomes Sekretariātu, Eiropas Parlamenta Drošības un aizsardzības apakškomiteju, industrijas pārstāvjiem un domnīcām. Caurskatīšanu papildinājām ar pētījumu analīzi no tādiem avotiem kā Eiropas Parlamenta Pētniecības dienests.

10 Šajā atzinumā paužam mūsu viedokli par priekšlikumu un sniedzam ieguldījumu likumdošanas procedūrā ar ierosinājumiem par to, kā precizēt atsevišķas priekšlikuma daļas, kas var ietekmēt ES līdzekļu finanšu pārvaldību.

Laika grafiks

11 Komisija priekšlikumu publicēja 2024. gada 5. martā. Saskaņā ar priekšlikuma juridisko pamatu apspriešanās ar Eiropas Revīzijas palātu (ERP) ir obligāta⁶. Padome 2024. gada 19. aprīlī iesniedza oficiālu lūgumu sniegt ERP atzinumu un aicināja ERP sniegt atzinumu, vēlākais, līdz 2024. gada 31. oktobrim. Ar šo atzinumu tiek izpildīta prasība par apspriešanos.

Ierobežojumi

12 Mēs uzsveram, ka Finanšu regulas⁷ 34. pantā ir noteikts, ka pirms tāda priekšlikuma izdošanas, kurš būtiska ietekmēs ekonomiku, vidi vai sabiedrību, ir jāveic *ex ante* ietekmes novērtējums. Tomēr, kā esam norādījuši mūsu iepriekšējos atzinumos par priekšlikumiem par Ukrainas mehānisma izveidi⁸ un par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi⁹, jau atkal šāds ietekmes novērtējums netika veikts. Priekšlikuma paskaidrojuma rakstā Komisija norādīja, ka saistāms ar “priekšlikuma steidzamību”¹⁰. Mēs uzsveram, ka *ex ante* ietekmes novērtējuma neveikšana būtu pieļaujama tikai ārkārtas apstākļos.

⁶ Līgums par Eiropas Savienības darbību, 322. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

⁷ Regula (ES, Euratom) 2018/1046.

⁸ Atzinums 03/2023.

⁹ Atzinums 01/2024.

¹⁰ COM (2024) 150, 9. lpp.

13 Komisija 2024. gada 8. jūlijā nāca klajā ar dienestu darba dokumentu, kurā skaidroja nepieciešamību pēc ES rīcības un sniedza informāciju par priekšlikuma pamatojumu. Tomēr dienestu darba dokumentā un tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskatos bija sniegts ierobežots ieskats attiecībā uz vairākiem elementiem (sk. [16.](#), [22.](#) un [23.](#), [40.](#) un [60.](#) punktu). Ierobežotās informācijas dēļ mēs nevarējām sniegt pilnībā informētu atzinumu.

Vispārīgi apsvērumi

14 Mēs saprotam, ka priekšlikums ir paredzēts kā pirmais solis *EDIS* īstenošanā, kurā aprakstītas ES iespējas un mērķi 2030. gadam nolūkā stiprināt Eiropas aizsardzības industrijas noturību. Mēs atzīmējam, ka apspriešanās par *EDIS* norisinājās no 2023. gada oktobra līdz decembrim, un to papildināja pieci tematiskie dokumenti, kuros izklāstīts vispārējais konteksts un Komisijas konstatētās galvenās problēmas. Tomēr apspriešanās dokumentos nebija aprakstītas to politikas instrumentu (piemēram, Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānisma vai Ukrainas atbalsta instrumenta) iezīmes, kas vēlāk tika iekļauti *EDIP* priekšlikumā. Oficiāla apspriešanās par tiesību akta priekšlikumu notika pēc priekšlikuma izdošanas. Tas nozīmē, ka Komisija, iespējams, nav saņēmusi visaptverošas atsauksmes par visiem priekšlikuma aspektiem.

15 Īpašajā ziņojumā par sagatavošanas darbību aizsardzības pētniecībai¹¹ mēs ieteicām Komisijai izstrādāt Eiropas Aizsardzības fonda ilgtermiņa stratēģiju ar mērķi palielināt izstrādāto tehnoloģiju klātbūtni ES aizsardzības nozarē. Šajā saistībā mēs atzinīgi vērtējam priekšlikuma mērķi veicināt ar EAF atbalstu izstrādāto aizsardzības ražojumu industrializāciju un komercializāciju. Mēs atzinīgi vērtējam arī Komisijai paredzēto iespēju noteikt Eiropas kopīgu interešu aizsardzības projektus, lai attīstītu Eiropas aizsardzības spējas. Tomēr savā īpašajā ziņojumā arī uzsvērām, ka šādu spēju attīstīšana notiek ilgtermiņā un ka aizsardzības industrijas lēmumu ietekmēšanai nepieciešama vajadzīga daudzgadu perspektīva. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka priekšlikuma īstenošanas laikposms ir tikai divi gadi (2026. un 2027. gads). Nolūkā pilnībā izmantot ES budžeta atbalsta sniegtās priekšrocības **Komisijai būtu jāapsver** iespēja papildināt *EDIS* ar *EDTIB* ilgtermiņa finansēšanas stratēģiju nākamās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros.

16 Mēs arī uzsvērām, ka sagatavošanas darbības aizsardzības pētniecībai īstenošanai ir vajadzīgi ievērojami resursi un speciālās zināšanas, tādēļ Komisijai jārisina darbības problēmas saistībā ar izvērtēšanas un piešķiršanas procesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Mēs atzīmējam, ka priekšlikuma tiesību akta finanšu pārskatā Komisija aplēsa Programmas īstenošanai nepieciešamos resursus. Tomēr nav veikta analīze par to, kā šīs vajadzības ir aprēķinātas, un nedz tiesību akta finanšu pārskatā, nedz Komisijas dienestu darba dokumentā nav informācijas par to, kā šos resursus var savlaicīgi nodrošināt Programmas īstenošanai.

¹¹ Īpašais ziņojums 10/2023.

17 Savā apskatā par Eiropas aizsardzību¹² mēs norādījām, ka ES aizsardzības spēju plānošanas procesā ir iesaistītas daudzas ieinteresētās personas un ka tās pamatā ir sarežģīta pārvaldības struktūra. Šajā struktūrā aizsardzības spēju prioritātes tiek noteiktas ar starpvaldību vienošanos kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) ietvaros, savukārt ES budžetu izpilda Eiropas Komisija Eiropas Parlamenta pārraudzībā. **I pielikumā** sniegts vispārīgs ar KĀDP saistīto galveno institucionālo pasākumu apraksts un **53.** punktā – apsvērumi par koordināciju starp Programmu un KĀDP. Lai gan mēs zinām, ka institucionālie pasākumi ir ārpus priekšlikuma darbības jomas, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** pārklāšanās risks un ar izvērtēšanu un revīziju veikšanu saistītās problēmas, kas izriet no šāda sarežģīta satvara.

18 Mēs atzīmējam, ka dažos gadījumos, piemēram, attiecībā uz Fondu aizsardzības piegādes ķēžu pārveides paātrināšanai (FAST)¹³ vai Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānismu¹⁴, priekšlikumā nav ietverti īstenošanas noteikumi. Tie tiks noteikti tikai vēlāk ar īstenošanas aktiem, kas neparedz iespēju Eiropas Parlamentam veikt pārbaudi. Sk. arī **40.** un **46.** punktu.

19 Savā īpašajā ziņojumā par augsta līmeņa korupcijas mazināšanu Ukrainā¹⁵ mēs secinājām, ka augsta līmeņa korupcija joprojām ir plaši izplatīta problēma, kam nepieciešama uzlabota ziņošanas un uzraudzības sistēma un stingrāki nosacījumi atbalstam no ES budžeta. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka priekšlikumā nav paredzēti konkrēti noteikumi par Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanu. Ar to *mutatis mutandis* piemēro noteikumus, kas līdzīgi tiem, kuri attiecas uz dalībvalstīm, neraugoties uz instrumenta atšķirīgajiem mērķiem, budžeta finansējuma avotu, juridisko pamatu un paaugstināto korupcijas risku Ukrainā. Turklāt mēs saprotam, ka uzraudzības un ziņošanas pasākumi tiks noteikti pamatnolīgumā, par kuru panākta vienošanās ar Ukrainas iestādēm. Ņemot vērā iepriekš minēto, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja ieviest īpašus pārskatatbildības pasākumus Programmas īstenošanai Ukrainā. Šiem pasākumiem būtu jāatspoguļo paaugstinātais korupcijas risks un jānosaka minimālie aizsardzības pasākumi attiecībā uz kontroles, uzraudzības un ziņošanas darbībām, kas veidotu pamatu turpmākām sarunām ar Ukrainas iestādēm. Sk. arī **47.**, **48.**, **54.**, **55.** un **64.** punktu.

¹² Apskats 09/2019.

¹³ Priekšlikums, 19. pants.

¹⁴ Priekšlikums, 14. pants.

¹⁵ Īpašais ziņojums 23/2021.

20 Mēs atzīmējam, ka priekšlikumā ir izklāstīti vērienīgi mērķi un ietverts plašs attiecināmu darbību klāsts, taču maz norādījumu par kritērijiem, kas jāizmanto, atlasot projektus ES finansiālā atbalsta saņemšanai, jo īpaši tāpēc, ka īstenošana ilgs divus gadus (2026. un 2027. gads). Šajā saistībā mēs uzsveram risku, ka priekšlikuma 5. pantā noteiktais finansējums 1,5 miljonu EUR apmērā var nebūt samērīgs ar 4. pantā minētajiem mērķiem. Turklāt pastāv risks, ka ES ierobežotie resursi varētu tikt sadalīti dažādiem projektiem, kuriem var nebūt izmērāmas ietekmes ES līmenī. Konkrētākus apsvērumus sk. **38.** un **43.** punktā.

Atkāpes no Finanšu regulas

21 Priekšlikumā ir sešas atkāpes no **Finanšu regulas**, proti, 5., 8., 17. un 35. pantā. Lai gan Finanšu regula nosaka, ka priekšlikuma apsvērumos un paskaidrojuma jānorāda iemesli tiesību akta priekšlikuma atkāpēm no tās noteikumiem (izņemot tiem, kas norādīti Finanšu regulas II sadaļā), mēs nevarējām atrast pamatojumu 5. panta 5. punktā, 8. panta 3. punktā un 35. pantā paredzētajām atkāpēm. Tas ierobežoja mūsu spēju novērtēt šādu atkāpju nolūku un darbības jomu. Konkrētus apsvērumus par dažādajām atkāpēm no Finanšu regulas sk. **34.**, **44.** un **49.** punktā, kā arī **II pielikumā**. Principā mēs norādām, ka ir svarīgi izmantot pēc iespējas mazāk atkāpju no Finanšu regulas un ka ir nepieciešams paskaidrot to pamatojumu.

Konkrēti komentāri

Paskaidrojuma raksts

Vajadzību novērtējums

22 Paskaidrojuma rakstā minēts, ka Komisija ierosināja *EDIP*, lai saskaņotu “steidzamās un ilgtermiņa vajadzības”. Tā arī nolēma “ātri pāriet no atsevišķu ārkārtas reaģēšanas pasākumu pieņemšanas 2023. gada jūlijā (t. i., *ASAP*) un oktobrī (t. i., *EDIRPA*) uz strukturālāku pieeju nolūkā novērst ilgtermiņa sekas, ar kurām saskaras *EDTIB*, un turpināt atbalstīt Ukrainu” (sk. arī **02** pantu). Lai gan tiek atzīts, ka priekšlikumā noteiktais kopējais finansējums 1,5 miljardu EUR apmērā ir ierobežots, tomēr Komisijas dienestu darba dokumentā nav novērtēts, kāds ES budžeta atbalsts būtu nepieciešams ierosināto politikas instrumentu īstenošanai.

23 Komisijas dienestu darba dokumentā uzsvērts, ka mērķis ir saglabāt spēju “reaģēt uz iespējamām ģeopolitiskās situācijas izmaiņām un uz ES dalībvalstu vajadzībām”. Tā kā Komisijas dienestu darba dokumentā nebija sniegti nekādi paskaidrojumi vai pierādījumi, kas pamatotu priekšlikumu un izmaksu aplēses, mums nebija iespējams novērtēt, vai finansējums ir samērīgs ar Programmas mērķiem.

Priekšlikuma I nodaļa. Vispārīgi noteikumi

24 Vispārīgajos noteikumos ir aprakstīts priekšmets, kas ietver:

- gan Programmas, kas paredz pasākumus *EDTIB* stiprināšanai, gan *FAST* izveidi, un “Ukrainas atbalsta instrumentu” (II nodaļa);
- tiesisko regulējumu, ar ko nosaka prasības un nepieciešamās procedūras Eiropas bruņojuma programmas struktūras izveidei (III nodaļa);
- tiesisko regulējumu, kura mērķis ir garantēt aizsardzības ražojumu piegādes drošību (IV nodaļa);
- Aizsardzības industriālās gatavības padomes izveidi (V nodaļa).

25 2. pantā ir uzskaitītas definīcijas ierosinātās regulas vajadzībām. **Komisijai un likumdevējiem jāapsver** iespēja sniegt papildu definīcijas (sk. **39.**, **41.**, **43.**, **45.** un **51.** punktu).

Priekšlikuma II nodaļa

1. iedaļa. Vispārīgi noteikumi, kas piemērojami Programmai un Ukrainas atbalsta instrumentam

Ar izmaksām nesaistīta finansējuma izmantošana (priekšlikuma 3. pants)

26 Priekšlikumā (3. pantā) ir uzsvērts, ka Programmu var īstenot, izmantojot ar izmaksām nesaistītu finansējumu (*FNLTC*), proti, finansējuma veidu, ko 2018. gadā ieviesa ar Finanšu regulu, lai vienkāršotu politikas īstenošanu un uzlabotu snieguma uzraudzību. Tomēr mūsu iepriekšējās revīzijās tika konstatēti trūkumi *FNLTC* īstenošanā dažādās ES izdevumu jomās. Piemēram, savā nesenajā atzinumā par Ukrainas mehānismu mēs norādījām, ka finansēšanas nolīgumos par ES budžeta atbalstu Ukrainai ne vienmēr bija skaidri definēti posmi apmierinoša progressa novērtēšanai¹⁶. Mēs arī ziņojām, ka nebija skaidrs, kā Komisija noteica Atvēršanas un noturības mehānisma maksājumu summu dalībvalstīm¹⁷. Apturēšanas aprēķināšanas metode, ja atskaites punkti un mērķrādītāji nav pilnībā sasniegti, prasa pieņemt vairākus spriedumus, un tas var novest pie atšķirīgas interpretācijas¹⁸. Visbeidzot, mēs konstatējām arī to, ka Komisijas *FNLTC* revīzija galvenokārt bija vērsta uz atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi, nepietiekami pievēršoties atbilstībai ES un valstu noteikumiem. Tāpēc mēs aicinām Komisiju novērst pārlicības trūkumu ES līmenī attiecībā uz atbilstību ES un valstu noteikumiem¹⁹.

27 Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka priekšlikumā trūkst īstenošanas noteikumu attiecībā uz *FNLTC*. Mēs saprotam, ka Komisija tos aprakstīs darba programmās, lai atspoguļotu rezultātu sagaidāmos sasniegumus, un tas tiks darīts, atsaucoties uz kopīgā iepirkuma procesa darba paketēm, atskaites punktiem vai mērķrādītājiem²⁰. Ņemot vērā iepriekš minēto, darba programmās **Komisijai būtu jāapsver** iespēja skaidri definēt darbības, kuras finansē ar *FNLTC*, darbības īstenošanas atskaites punktus un finansiālās sekas, ja konkrēts atskaites punkts vai mērķrādītājs netiek sasniegts.

¹⁶ Atzinums 03/2023, 33. punkts.

¹⁷ 2021. gada pārskats, 10.28. punkts.

¹⁸ 2022. gada pārskats, 11.19. punkts.

¹⁹ Īpašais ziņojums 07/2023, 93. punkts un 3. ieteikums.

²⁰ Priekšlikuma 20. un 21. apsvērumi.

28 Turklāt mēs atzīmējam, ka konkrētiem priekšlikuma noteikumiem ir vajadzīgi īstenošanas norādījumi saistībā ar *FNLTC*, lai nodrošinātu konsekventu izpildes panākšanu.

- 7. pantā ir uzsvērts, ka saņēmējam var piešķirt finansējumu no vairākiem ES instrumentiem, bet norādīts, ka kumulatīvajam ES atbalstam nevajadzētu pārsniegt kopējās attiecināmās izmaksas un ka ES ieguldījums no dažādiem instrumentiem nevar segt vienas un tās pašas izmaksas.
- 8. pantā ir noteikts, ka Komisija var atgūt summu, ja saņēmējs gūst peļņu, ko aprēķina kā starpību starp darbības ieņēmumiem un attiecināmajām izmaksām.
- 17. pantā maksimālais ES finansiālais ieguldījums attiecināmām darbībām ir izteikts procentos no attiecināmajām izmaksām.

Saistībā ar attiecināmām darbībām, ko finansē ar *FNLTC*, un nolūkā izvairīties no pārmērīgas kompensācijas riska **Komisijai būtu jāapsver** iespēja precizēt:

- minimālās kontroles prasības pierādīt, ka dotāciju veidā saņemtās summas nepārsniedz attiecināmo izmaksu kopsummu un nesedz tās pašas izmaksas, kā noteikts 7. pantā;
- izmaksu bāzi, kas jāizmanto, lai aplēstu 8. pantā paredzēto pārpalikumu;
- izmaksu bāzi, kas jāizmanto, lai noteiktu maksimālo ES finansējumu, kā paredzēts 17. pantā;
- kontroles pasākumus ar mērķi nodrošināt, ka tiek verificēta un apstiprināta atbilstība ES un valstu noteikumiem.

29 Savukārt tiesību akta finanšu pārskata 2.2.1. iedaļā finansēšanas mehānisma aprakstā ir atsauce uz vienkāršotu izmaksu iespējām. Tajā noteikts, ka Komisija var izmantot vienkāršotu izmaksu iespējas, lai samazinātu administratīvo slogu saņēmējiem un koncentrētu centienus uz darbību rezultātiem. Lai gan kopumā mēs uzskatām, ka vienkāršotu izmaksu risinājumi ir mazāk pakļauti kļūdu iespējamībai, ir ļoti svarīgi izstrādāt stabilu metodiku, kā minēts mūsu ziņojumā par jaunām iespējām lauku attīstības projektu finansēšanai²¹. Mēs saprotam, ka metodika jau ir izstrādāta, lai atbalstītu *EDIRPA* īstenošanu attiecībā uz budžeta atbalstu, kas saistīts ar iepirkumu. Tomēr, kā uzsvērts **58.** punktā, *EDIRPA ex post* izvērtēšana vēl nav veikta. Mēs uzsveram, ka gadījumā, ja Komisija nolemtu izmantot šo finansēšanas iespēju

²¹ Īpašais ziņojums 11/2018.

sadarbības pasākumiem, kas nav saistīti ar iepirkumu, būtu ātri jāizstrādā stabila metodika, ņemot vērā Programmas ierobežoto laikposmu. **Komisijai būtu jāapsver** iespēja precizēt to attiecināmo darbību tvērumu, kuras var saņemt *FNLTC*. **Tai būtu arī jāapsver iespēja** precizēt principus, kas ir pamatā izmaksu aplēsēm, kuras izmanto, lai novērtētu, cik piemērots ir ES budžeta atbalsts *FNLTC* veidā un vienkāršotu izmaksu iespējas.

Finansējums (priekšlikuma 5. un 6. pants)

30 Priekšlikuma 5. pantā ir noteiktas divas atsevišķas budžeta pozīcijas. viena attiecas uz *EDTIB* stiprināšanas darbībām, bet otra – uz Ukrainas *DTIB* stiprināšanas darbībām. Mēs atzīmējam, ka Programmas piešķirums ir 1,5 miljardi EUR. Attiecībā uz Ukrainas *DTIB* stiprināšanu (sk. arī **47.** un **48.** punktu) mēs atzīmējam, ka Ukrainas īpašajam instrumentam nav fiksēta finansējuma. Dalībvalstis ir vienojušās²² peļņu, kas gūta, investējot iesaldētos Krievijas aktīvus, izmantot, lai atbalstītu Ukrainu, tās atvaseļošanu un atjaunošanu un tās pašaisardzību Krievijas agresijas kara apstākļos. Saskaņā ar šo vienošanos 90 % no peļņas, kas gūta no iesaldētajiem Krievijas aktīviem, tika piešķirti Eiropas Miera mehānismam un 10 % – Ukrainas mehānismam. Pirmais pārskaitījums 1,5 miljardu EUR apmērā tika darīts pieejams 2024. gada 26. jūlijā. Piešķirums ir jāpārskata katru gadu, un šādu ieņēmumu procentuālo daļu nākotnē varētu piešķirt Ukrainas atbalsta instrumentam, kā paredzēts 6. panta 2. punktā un minēts arī 9. apsvērumā. Mēs vēlētos norādīt, ka pastāv risks saistībā ar paredzamību šāda finansējuma avota apmēra un ilguma ziņā. Tas var Komisijai radīt darbības problēmas Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanā.

2. iedaļa. Programma

Sinergija visā ES ar ERAF un ESF+ (priekšlikuma 7. pants)

31 Priekšlikuma 7. pantā ir ieteikts īstenot Programmu sinerģijā ar citām ES programmām. Mēs uzsveram, ka gadījumā, ja Programmas finansēto darbību papildināšanai izmanto citus fondus, būtu jāveic rūpīgs novērtējums. Tas nepieciešams, lai izvairītos no riska, ka tiek izmantots finansējums, kas sākotnēji bija piešķirts, lai veicinātu tādu mērķu sasniegšanu, kas nav Programmas mērķi.

32 Turklāt mēs atzīmējam, ka priekšlikuma īstenošanas rezultātā **izcilības zīmogi** var tikt piešķirti uzņēmumiem saskaņā ar *DTIB*. Izcilības zīmogs ir marķējums, ko piešķir

²² Padomes Lēmums (KĀDP) 2024/1470 un Padomes Regula (ES) 2024/1469, 2024. gada 21. maijs.

projektiem, kuri ir tiesīgi saņemt ES finansējumu un kuri atbilst konkrētam ES instrumentam noteiktajām prasībām, bet kuri nav saņēmuši ES finansiālo atbalstu instrumenta budžeta ierobežojumu dēļ. Šā marķējuma vispārīgais mērķis ir dot iespēju pieteikumu iesniedzējiem gūt labumu no citām ES vai dalībvalstu atbalsta programmām un veicināt uzņēmumu dalību ES programmās. Šajā kontekstā mēs atsaucamies uz savu ziņojumu par sinerģiju starp pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” un Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem²³, kurā konstatējām, ka līdzīgs instruments tika izmantots tikai ierobežotā mērā administratīvo šķēršļu un projektu informācijas trūkuma dēļ. Mēs uzskatām, ka priekšlikums pats par sevi negarantē izcilības zīmogu izmantošanu. Īstenošanas gaitā būtu jāpieliek ievērojamas pūles, lai nodrošinātu izcilības zīmoga piešķiršanu.

Netiešā pārvaldība (priekšlikuma 8. pants)

33 Priekšlikuma 8. pantā noteikts, ka Programmu var īstenot tiešā vai netiešā pārvaldībā. Savā īpašajā ziņojumā par sagatavošanas darbību aizsardzības pētniecībai²⁴ mēs ieteicām Komisijai izvērtēt netiešās pārvaldības plašāku izmantošanu kā iespēju EAF projektos nolūkā mazināt risku, ko rada cilvēkresursu trūkums Komisijā. Tāpēc mēs atbalstām šo elastību ar mērķi nodrošināt Programmas savlaicīgu īstenošanu. Tomēr var gadīties, ka deleģēšanas nolīgumos ne vienmēr ir skaidri formulēti pārskatatbildības pasākumi. Tāpēc, lai uzlabotu pārskatatbildību, kad aizsardzības jomā tiek lemts par labu netiešai ES līdzekļu pārvaldībai, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja ieviest nepārprotamu prasību, ka Komisijas parakstītajos deleģēšanas nolīgumos ir jāievēro ERP revīzijas tiesības.

Budžeta atbalsta atpakaļejošs spēks (priekšlikuma 8. pants)

34 Turklāt ar priekšlikuma 8. pantu tiek ieviesta atkāpe no Finanšu regulas 193. panta 2. punkta, saskaņā ar kuru ES dotācijas var aptvert “darbības, kas sāktas – un izmaksas, kas radušās – pirms minēto darbību priekšlikuma iesniegšanas dienas, ar nosacījumu, ka minētās darbības nav sāktas pirms 2024. gada 5. marta un nav pabeigtas pirms dotācijas nolīguma parakstīšanas”. No 23. apsvēruma mēs secinām, ka šā atbrīvojuma mērķis ir nodrošināt finansēšanas iespēju nepārtrauktību darbībām, kuras varētu atbalstīt ar 2024. gada finansējumu saskaņā ar *ASAP* un *EDIRPA*. Tomēr mēs atzīmējam, ka priekšlikumā ierosināto attiecināmo darbību tvērums ir plašāks nekā *ASAP* un *EDIRPA*. Mēs arī atzīmējam, ka laikposms no 2024. gada 5. marta līdz priekšlikuma galīgajai pieņemšanai, ļoti iespējams, var pārsniegt vienu gadu. Tas varētu radīt risku, ka finansēšanas darbības tiktu veiktas arī bez ES atbalsta. Turklāt tas varētu

²³ Īpašais ziņojums 23/2022.

²⁴ Īpašais ziņojums 10/2023.

ietekmēt tādu dokumentu pieejamību, kas pamato deklarēto izmaksu attiecināmību, un līdz ar to – mūsu spēju veikt revīzijas. **Tāpēc Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** divi elementi: pirmkārt, vai 8. pantā paredzētā atbrīvojuma darbības joma ir piemērota paredzētā mērķa sasniegšanai, un, otrkārt, vai tā ir pietiekama, ņemot vērā priekšlikuma pieņemšanas grafiku.

Saņēmēju gūtās peļņas atgūšana (8. pants)

35 Priekšlikuma 8. pantā norādīts, ka Komisija var atgūt no ES ieguldījuma gūtās peļņas procentuālo daļu. Peļņu aprēķinās kā starpību starp pasākuma ieņēmumiem un attiecināmajām izmaksām, un ieņēmumi ietver ES finansējumu, finansējumu no dalībvalstīm un visus ieņēmumus, kas izriet no darbības. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka Programma var subsidēt tādas darbības kā ražošanas jaudas palielināšana vai aizsardzības ražojumu industrializācija un komercializācija, kas ilgtermiņā var radīt ieņēmumus. Pamatā esošo aizsardzības ražojumu ienesīgums varētu radīt ievērojamas atgūstamās summas. Lai nodrošinātu juridisko noteiktību saņēmējiem un novērstu pārmērīgu kompensāciju, **Komisijai būtu jāapsver** iespēja izklāstīt metodiku, ko tā plāno izmantot šādas peļņas noteikšanai. Cits risinājums varētu būt, ka Komisija, lai ierobežotu administratīvo slogu un veicinātu nozares līdzdalību, apsvērtu iespēju ieviest vienkāršu un skaidru mehānismu (piemēram, vienotas likmes procentus, kas samazinātu attiecināmās izmaksas un ES finansējumu līdz tādām līmenim, kas mazinātu pārmērīgas kompensācijas risku).

Trešās valstīs izvietotu iekārtu izmantošana (priekšlikuma 10. un 21. pants)

36 Lai nodrošinātu saskaņotību ar priekšlikuma mērķi palielināt *EDTIB* aizsardzības gatavību, 15. apsvērumā ir norādīts, ka Programmas saņēmēju infrastruktūrai, aktīviem un resursiem vajadzētu atrasties dalībvalsts vai asociētās valsts teritorijā. Tomēr priekšlikumā ir paredzēta atkāpe no šā principa, ja saņēmējiem nav tūlītēji pieejamu alternatīvu vai attiecīgas infrastruktūras, iekārtu, aktīvu vai resursu Eiropas Ekonomikas zonā. Mēs atzīmējam, ka terminu “tūlītēji pieejams” varētu interpretēt plaši, tāpēc šis izņēmums varētu tikt bieži izmantots. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver**, vai šā izņēmuma darbības joma ir piemērota un saskaņīga ar priekšlikuma 15. apsvērumu.

Attiecināmu darbību definēšana un prioritāšu noteikšana (priekšlikuma 11., 12. un 13. pants)

37 Priekšlikuma 11. pantā ir izklāstītas darbības, kas ir tiesīgas saņemt Programmas finansējumu, un paredzēts, ka budžeta atbalstu var piešķirt, piemēram, darbībām, kas saistītas ar:

- publiskā sektora iestāžu sadarbību aizsardzības iepirkuma procesos (2. punkts);

- o kopīgiem nozares pūļiem izveidot pārrobežu industriālās partnerības, ietverot darbības, kuru mērķis ir koordinēt aizsardzības ražojumu komponentu iegūvi vai rezervēšanu un krājumu veidošanu (3. punkta b) apakšpunkts);
- o aizsardzības ražojumu rezervētās ražošanas kāpināšanas jaudas izveidi un to pieejamības nodrošināšanu (t. i. ražošanas jaudu, kas var būt nepieciešama ārkārtas situācijā un ko citādi dēvē par “pastāvīgi gatavām iekārtām”) (3. punkta c) apakšpunkts);
- o darbībām piegādes drošības un noturības stiprināšanai (5. punkta b) apakšpunkts).

Nemot vērā to, ka Programmu var īstenot ar dotācijām, pamatojoties uz faktiskajām izmaksām, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja precizēt, kuras izmaksas var būt attiecināmas saskaņā ar Programmu un vai finansējumu var izmantot, lai segtu izejvielu un starpproduktu iegādi krājumu veidošanas vajadzībām, tādējādi finansējot *EDTIB* apgrozāmā kapitāla prasības.

38 Turklāt mēs atzīmējam, ka 11. pantā ir iekļauti piemēri 14 attiecināmām darbībām, kuras var saņemt ES finansiālo atbalstu, bet 4. pantā ir plaši definēts mērķis, kas jāsasniedz, “ierosinot un paātrinot industrijas pielāgošanos strukturālām pārmaiņām”. Šajā kontekstā un kā norādīts šā atzinuma **20.** punktā, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja noteikt skaidras prioritātes ES līdzekļu piešķiršanai atsevišķiem projektiem, lai izvairītos no ES finanšu resursu izkliedes riska.

39 12. un 13. pantā **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja skaidrāk definēt terminus “kopīga iepirkuma darbības” un “industrijas stiprināšanas darbības”, jo pēdējais nav izmantots priekšlikuma 11. pantā un nav definēts 2. pantā. **Tiem būtu arī jāapsver** iespēja tekstā precizēt atšķirību starp kopīgu iepirkumu un apvienoto iepirkumu (12. un 13. pants).

Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānisms (priekšlikuma 14. pants)

40 Priekšlikuma 14. panta 2. punkts paredz, ka Komisijai ir jāizstrādā tehniskās specifikācijas un jāiepērk vajadzīgā korporatīvā IT platforma, kā arī jāizveido vienots, centralizēts un atjaunināts *EDTIB* izstrādāto aizsardzības ražojumu katalogs. Pamatojoties uz *EDIS*²⁵, mēs secinām, ka šis katalogs ir paredzēts kā pirmais posms izmēģinājuma projektā, kura mērķis ir no 2028. gada izstrādāt pilnvērtīgu Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānismu, un ka Komisija plāno veidot platformu,

²⁵ JOIN(2024) 10, 2.3. iedaļa. *Investing European*.

kuras pamatā ir esošie risinājumi, piemēram, EAA *EUCLID* datubāze. Ņemot vērā *EDIS* un *EDIP* atšķirīgo termiņu, mēs iesakām priekšlikumā noteikt starpposma mērķus 2025.–2027. gada periodam. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver arī iespēja:**

- precizēt, vai platformā būtu jāiekļauj arī priekšlikuma 37. pantā aprakstītie elementi attiecībā uz priekšlīgumu slēgšanas atvieglošanu;
- formulēt to produktu un uzņēmumu konkrēto tvērumu, uz kuriem attiecas platforma;
- sagatavot īstenošanas noteikumus par IT platformas pārvaldību un administrēšanu.

Visbeidzot, mēs atzīmējam, ka atkarībā no platformas darbības jomas un elementiem izstrādes un uzturēšanas izmaksas var būt ļoti lielas. Turklāt mēs atzīmējam, ka platformas darbības panākumi būs atkarīgi no tā, cik lielā mērā to izmantos dalībvalstu iepirkuma iestādes, un no industrijas vēlmes brīvprātīgi sniegt pieprasīto informāciju. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka Komisijas dienestu darba dokumentā nav novērtēta, kāda būs no IT platformas, kas atbalsta Eiropas aizsardzības ražojumu katalogu, gaidāmā ieguldīto līdzekļu atdeve, jo tā ir paredzēta kā daļa no Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānisma.

41 Priekšlikuma 14. panta 1. punkta b) apakšpunktā teikts, ka “Komisija atbalsta (..) aizsardzības industriālās gatavības rezerves izveidi nolūkā palielināt ES ražoto aizsardzības ražojumu pieejamību un paātrināt to piegādes laiku, nodrošinot tūlītēju un preferenciālu pirkšanas vai izmantošanas/nomas iespēju dalībvalstīm, asociētajām valstīm un Ukrainai”. Turklāt 14. panta 3. punktā ir norādīts, ka Komisija finansiāli atbalstīs dalībvalstis aizsardzības gatavības rezerves veidošanā. Tomēr papildus izvirzīto mērķu aprakstam mēs priekšlikumā neatradām aizsardzības gatavības rezerves definīciju. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja tiesību akta tekstā iekļaut aizsardzības gatavības rezerves definīciju un tās galvenos elementus.

Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projekti (priekšlikuma 15. pants)

42 Ar šo priekšlikumu Komisijai tiek piešķirtas pilnvaras noteikt Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projektus (*EDPCI*). Šis noteikums ir paredzēts, lai atbalstītu liela mēroga projektus, kuru mērķis ir attīstīt spējas, ko neviena dalībvalsts nevarētu attīstīt vai iepirkt viena pati. Tomēr mēs atzīmējam, ka šādu projektu īstenošanas laikposms, visticamāk, pārsniegs *EDIP* divu gadu īstenošanas periodu. Līdz ar to, lai pabeigtu atlasītos projektus un izmantotu to paredzamos ieguvumus, būtiski būs nodrošināt ilgtermiņa finansējumu. Tāpēc **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja

ieviest prasību nodrošināt ilgtermiņa finansiālo atbalstu kā priekšnoteikumu *EDPCI* atlasei.

Piešķiršanas kritēriji (priekšlikuma 16. pants)

43 Priekšlikumā ir noteikti četri piešķiršanas kritēriji, kurus izmantos, lai novērtētu priekšlikumus, kas saņemti saistībā ar gada darba programmām. Šie piešķiršanas kritēriji ietver “aizsardzības industriālo gatavību”, “aizsardzības industriālo noturību” un “aizsardzības industriālo sadarbību”. Tomēr termini “aizsardzības industriālā noturība” un “aizsardzības industriālā sadarbība” priekšlikumā nav skaidri definēti un nav minēti 4. pantā, kurā izklāstīti priekšlikuma vispārējie mērķi. Turklāt mēs uzskatām, ka šie kritēriji ir tikai vadlīnijas un nav pietiekami, lai nodrošinātu pārredzamu atlases procedūru vai novirzītu finansējumu projektiem ar labāko līdzekļu atdevi. Mēs atzīmējam, ka Komisija plāno darba programmās izklāstīt sīkāku informāciju par šo kritēriju piemērošanu. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** priekšlikuma 4. un 16. pantā izmantotās terminoloģijas saskaņošana, lai panāktu konsekveni starp priekšlikuma mērķiem un piešķiršanas kritērijiem.

ES finanšu iemaksa (priekšlikuma 17. pants)

44 Priekšlikumā noteikts, ka “[a]tkāpjoties no Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 190. panta, [P]rogramma var finansēt līdz 100 % no attiecināmajām izmaksām”. 18. apsvērumā norādīts, ka šo atkāpi piemērotu, lai segtu izmaksas, kas izriet no “sadarbības sarežģītības kopīga iepirkuma ietvaros”. Tomēr mēs atzīmējam, ka 17. pantā noteiktā atbrīvojuma darbības joma nozīmētu, ka atkāpe no Finanšu regulas ietekmētu arī tādas darbības kā piegādes drošības un noturības stiprināšana, personāla apmācība un kvalifikācijas celšana vai fizisko un kibersardzības sistēmu iepirkšana. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver**, vai 17. pantā paredzētās atkāpes darbības joma ir samērīga ar 18. apsvērumā minēto mērķi.

45 Turklāt 17. pants paredz, ka attiecināmas darbības, kas saistītas ar aizsardzības ražojumu ražošanas jaudas ātrāku pielāgošanu strukturālām pārmaiņām, var saņemt ES budžeta atbalstu, pārsniedzot priekšlikumā noteikto 35 % maksimālo apjomu, ja “dalībvalstis vienojas par vienotu pieeju (...) aizsardzības ražojumu eksportam”. Tas var izraisīt situāciju, kurā dalībvalstīm un Komisijai ir atšķirīga interpretācija par to, kas uzskatāms par šā nosacījuma izpildi, un līdz ar to varētu rasties nekonekventa novērtējuma risks. Lai Programmas īstenošana būtu saskaņota, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja definēt terminu “vienota pieeja eksportam” priekšlikuma 2. pantā.

Fonds aizsardzības piegādes ķēžu pārveides paātrināšanai (priekšlikuma 19. pants)

46 Priekšlikums paredz, ka Komisija var izveidot finansējuma apvienošanas darbību (t. i. neatmaksājama atbalsta veidu un finanšu instrumentu apvienošana) jeb *FAST*. Tā mērķis ir MVU un mazu vidējas kapitalizācijas uzņēmumu aizsardzības ražošanas jaudu palielināšanai vajadzīgo investīciju piesaistīšana, paātrināšana un risku mazināšana. *FAST* īsteno saskaņā ar programmas *InvestEU* noteikumiem. Tomēr papildus mērķiem un paredzētajiem saņēmējiem mēs priekšlikumā neatradām īstenošanas noteikumus, kas paredzētu:

- finansējumu *FAST*;
- kritērijus, ko izmanto, lai atlasītu investīciju saņēmējus un finanšu instrumentu veidus;
- saikni, ja tāda ir, ar darbībām, ko finansē saskaņā ar Programmu;
- saņēmēju pienākumus;
- principus finanšu risku sadalei starp *FAST* un privātajiem investoriem;
- uzraudzības pasākumus, ar kuriem nodrošinātu mērķu sasniegšanu;
- ERP tiesības piekļūt dokumentiem un informācijai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 287. panta 3. punktu.

Tāpēc Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest vispārējus kritērijus fonda saņēmēju atlasei un paskaidrot, kā fonds palīdzēs sasniegt Programmas vispārējos mērķus. Turklāt **Komisijai būtu jāapsver** iespēja noteikt īpašus uzraudzības pasākumus attiecībā uz *FAST* un riska dalīšanu ar privātajiem investoriem.

3. iedaļa. Ukrainas atbalsta instruments

47 Priekšlikumā ir paredzēts izveidot atsevišķu finansējumu, ko finansē no brīvprātīgām iemaksām un “attiecīgajiem Savienības ierobežojošajiem pasākumiem”, ar ko paredzēts atbalstīt darbības Ukrainas *DTIB* stiprināšanai. **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja iekļaut detalizētākus noteikumus par attiecīgajiem ES ierobežojošajiem pasākumiem, lai varētu precīzi noteikt Ukrainai paredzēto ārējo piešķirto ieņēmumu summu. Apsvērumus par privāto subjektu rīcībā esošajiem ārkārtas ieņēmumiem no imobilizētiem Krievijas aktīviem sk. arī **30.** punktā.

48 Priekšlikuma 4. pantā norādīts, ka Ukrainas atbalsta instrumenta mērķis ir veicināt Ukrainas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes atveseļošanu, atjaunošanu un modernizāciju, uzlabojot pārrobežu sadarbību un atbalstot Ukrainu, lai tā pakāpeniski pielāgotos ES *acquis*. Mēs atzīmējam, ka mērķi ir ļoti plaši, un tas var radīt problēmas, nosakot darbības kritērijus ES budžeta atbalsta piešķiršanai. Turklāt 20. pantā ir noteikts, ka Komisijai Ukrainas atbalsta instruments jāpārvalda saskaņā ar noteikumiem, kas ir līdzīgi Programmas noteikumiem attiecībā uz ES finansējuma veidu, attiecināmajiem subjektiem un piešķiršanas kritērijiem. Tāpēc mēs atzīmējam, ka priekšlikumā nav konkrētu noteikumu attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanu un jebkādu nepieciešamo izmaiņu veikšanu, un tiek piemēroti noteikumi, kas ir līdzīgi tiem, kuri attiecas uz dalībvalstīm. Tas tiek darīts, neraugoties uz instrumenta atšķirīgajiem mērķiem, budžeta finansējuma avotu, juridisko pamatu un paaugstināto korupcijas risku Ukrainā. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā uzsvērts **19.** punktā, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest** īpašus noteikumus attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanu. Piemēram, tie varētu apsvērt:

- samazināt attiecināmo darbību tvērumu līdz tādām, kas ir nepieciešams instrumenta mērķu sasniegšanai;
- izstrādāt konkrētus piešķiršanas kritērijus;
- novērst riskus, kas saistīti ar Programmas īstenošanu, izmantojot ar izmaksām nesaistītu finansējumu Ukrainas kontekstā (sk. **26.–29.** punktu).

Turklāt mēs atzīmējam, ka plaši definētie mērķi un rīcības brīvība attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanu var radīt problēmas tā snieguma *ex post* novērtēšanā un īstenošanas struktūru pienākumu noteikšanā. Apsvērumus attiecībā uz Ukrainas pamatnolīgumu, sk. **54.** punktā.

Priekšlikuma IV nodaļa. Piegādes drošība

1. iedaļa. Gatavība (priekšlikuma 34.–39. pants)

49 Ar priekšlikuma 35. pantu tiek ieviesta atkāpe no Finanšu regulas 172. panta, un tas ļauj Komisijai ārkārtējas steidzamības situācijās pieprasīt preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, pirms ir parakstīti galīgie līgumi. Ņemot vērā paaugstināto tiesvedības risku, kas izriet no līguma izpildes pirms juridisko aspektu noformēšanas, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** atbrīvojuma darbības jomas sašaurināšana.

Piemēram, tie varētu atkāpei pievienot nosacījumu par piegādes krīzes stāvokļa aktivizēšanu vai ar drošību saistītas piegādes krīzes stāvokļa aktivizēšanu.

2. iedaļa. Piegādes ķēžu pārraudzība un uzraudzība (priekšlikuma 40. un 41. pants)

50 Priekšlikumā paredzēts, ka Komisija kartēs ES aizsardzības piegādes ķēdi un sniegs analīzi par ES stiprajām un vājajām pusēm krīzes gadījumā būtisku ražojumu piegādes ķēdē. Lai to izdarītu, Komisija izmantos publiski pieejamu informāciju un var arī izdot brīvprātīgi sniedzamas informācijas pieprasījumus. Līdzīgi, 41. pantā ir noteikts, ka, lai uzraudzītu aizsardzības piegādes ķēdi, Komisija un dalībvalstis var uzaicināt brīvprātīgi sniegt informāciju. Visbeidzot, priekšlikuma 56. apsvērumā ir norādīts, ka, lai samazinātu slogu uzņēmumiem, kas ir iesaistīti minētajā uzraudzībā, un nodrošinātu, ka iegūto informāciju var apkopot jēgpilnā veidā, Komisijai būtu jāparedz standartizēti un droši līdzekļi jebkādai informācijas vākšanai. Lai pastiprinātu saņemtās informācijas pilnīgumu, **Komisijai būtu jāapsver** iespēja iekļaut prasību atbildēt uz šādiem datu pieprasījumiem dotāciju nolīgumos, kas noslēgti ar Programmas saņēmējiem.

51 Priekšlikuma 42. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm, nosakot galvenos tirgus dalībniekus, jāziņo par visiem nozīmīgiem notikumiem, kas var kavēt regulāro darbību veikšanu. Lai veicinātu konsekventu īstenošanu, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja sniegt skaidrāku definīciju terminam “nozīmīgi notikumi”, precizēt dalībvalstīm veicamo darbību tvērumu un sīkāk paskaidrot, kādas informācijas paziņošana tiek gaidīta.

3. un 4. iedaļa. Piegādes krīzes stāvoklis un ar drošību saistīts krīzes stāvoklis (priekšlikuma 43.–56. pants)

52 Pēc tam, kad Eiropadome ir aktivizējusi vai nu 44. pantā paredzēto piegādes krīzes stāvokli, vai 48. pantā izklāstīto ar drošību saistītu piegādes krīzes stāvokli, priekšlikums pilnvaro Komisiju izdot informācijas pieprasījumus attiecīgajiem uzņēmumiem un izziņot prioritārus pasūtījumus un prioritārus pieprasījumus. Priekšlikums piešķir Komisijai pilnvaras uzlikt naudas sodus, piemēram, par rupju nolaidību vai neizpildi attiecībā uz šiem pieprasījumiem vai par nepilnīgas vai maldinošas informācijas sniegšanu (55. pants). Tomēr uz šādām pilnvarām attiecas nosacījumi, kas var kavēt to efektīvu un savlaicīgu īstenošanu.

- Saskaņā ar 46. un 49. pantu informācijas pieprasījuma izdošanai ir vajadzīgs tās dalībvalsts iepriekšējs apstiprinājums, kurā uzņēmums ir iedibināts, un uzņēmums var nolemt neatbildēt uz pieprasījumu, ja tam ir “pietiekami iemesli” to nedarīt.

- 47. pantā noteikts, ka, lai paziņotu par prioritāru pasūtījumu, ir vajadzīgs dalībvalsts pieprasījums un tās dalībvalsts *ex ante* apstiprinājums, kurā uzņēmums ir iedibināts. Turklāt, ja uzņēmums sniedz “detalizētu pamatojumu”, tas var noraidīt pasūtījumu.
- Līdzīgi, 50. pantā lēmumam par prioritāra pieprasījuma izdošanu ir nepieciešams oficiāls dalībvalsts pieprasījums un tās dalībvalsts *ex ante* apstiprinājums, kurā uzņēmums ir iedibināts. Turklāt uzņēmums var nolemt nepildīt pieprasījumu, ja tam ir “pietiekami iemesli” to nedarīt.

Tāpēc mēs uzsveram, ka šā mehānisma efektīva darbība būs atkarīga no dalībvalstu vēlmes sadarboties. Mēs arī norādām uz Komisijas darbības problēmām šo ierosināto pilnvaru īstenošanā un risku, ka uzņēmumi, kuriem varētu tikt piemērotas sankcijas, varētu saskarties ar juridiskām problēmām. **Tāpēc Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja precizēt, kādi “iemesli” un “detalizēti pamatojumi” var ļaut uzņēmumam atteikties no informācijas pieprasījumu, prioritāru pasūtījumu un prioritārus pieprasījumu izpildes.

Priekšlikuma V nodaļa. Pārvaldība, izvērtēšana un kontrole

Aizsardzības industriālās gatavības padome un komiteju procedūra (priekšlikuma 57. un 58. pants)

53 Ar priekšlikumu izveido Aizsardzības industriālās gatavības padomi, kas apvieno Komisiju, dalībvalstis un Augsto pārstāvi un EAA vadītāju, nolūkā konsultēt Komisiju par Programmas īstenošanu, tostarp nosakot prioritārās finansēšanas jomas un aktivizējot krīzes pārvarēšanas režīmus. Turklāt *EDIS* ietvaros padome veiks ES aizsardzības kopīgu plānošanu un iepirkumus. *EDIP* īstenošanas kontekstā valdi vadīs Komisija, savukārt *EDIS* kontekstā valdi kopīgi vadīs Komisija un Augstais pārstāvis (kurš ir arī EAA vadītājs). Turklāt ar priekšlikumu izveido komiteju, kuras uzdevums ir pārraudzīt Komisijas izstrādāto darba programmu pieņemšanu un kuras sastāvā būs Komisija un dalībvalstis, un novērotāji būs EAA un Eiropas Ārējās darbības dienests. Mēs atzīstam, ka šādi koordinācijas forumi ir vajadzīgi, lai nodrošinātu saskaņotību starp KĀDP lēmumiem un aizsardzības industrijas politiku, un mēs saprotam juridiskos ierobežojumus, kas piemērojami priekšlikumam. Tomēr mēs atzīmējam, ka valde, iespējams, nesekmēs **17.** punktā minētā sarežģītā pārvaldības satvara vienkāršošanu.

Ukrainas pamatnolīgums (priekšlikuma 59. pants)

54 Attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumentu priekšlikuma 59. pantā ir noteikts, ka Komisijai ir jānoslēdz pamatnolīgums ar Ukrainu, tostarp jāpieņem sīki izstrādāti īstenošanas noteikumi, lai nodrošinātu pareizu finanšu pārvaldību un pārredzamību. Tomēr, kā norādīts **19.** punktā, likumdevēji var apsvērt iespēju priekšlikumā iekļaut minimālās kontroles, uzraudzības un ziņošanas prasības kā pamatu turpmākām sarunām starp Komisiju un Ukrainas iestādēm. Turklāt **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja stiprināt pamatnolīguma ar Ukrainu saturu, iekļaujot sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus, tostarp:

- o Ukrainas iestāžu konkrētos mērķus un vajadzības;
- o Programmas īstenošanā iesaistītās Ukrainas iestādes un to pienākumus;
- o piemērojamās sankcijas un atgūšanas režīmu nolīguma un lejupējo nolīgumu pārkāpumu gadījumā;
- o uzraudzības pasākumus, tostarp snieguma rādītājus un informācijas avotus, ko izmanto instrumenta rezultātu kvantificēšanai;
- o attiecīgos leģislatīvos, regulatīvos un administratīvos pasākumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu ERP tiesības tās revīziju vajadzībām piekļūt Ukrainas atbalsta saņēmēju dokumentiem un informācijai.

55 Turklāt mēs atzīmējam, ka priekšlikumā nav noteikts termiņš Ukrainas pamatnolīguma noslēgšanai. Ņemot vērā instrumenta īso termiņu un pamatnolīguma nozīmi ERP tiesību ieviešanā tās revīziju vajadzībām piekļūt Ukrainas atbalsta saņēmēju dokumentiem un informācijai, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** šāda termiņa ieviešana, lai nodrošinātu, ka uz visiem maksājumiem attiecas stingra uzraudzības un revīzijas kārtība.

Programmas izvērtēšana (priekšlikuma 66. pants)

56 Priekšlikums paredz Komisijai līdz 2027. gada 30. jūnijam veikt izvērtēšanu, kurā tā vērtē Programmas īstenošanu un rezultātus un pamatojas uz apspriešanos ar dalībvalstīm un galvenajām ieinteresētajām personām. Mēs atzinīgi vērtējam šo prasību, taču atzīmējam, ka izvērtēšanas termiņš ir izaicinošs, ņemot vērā parastās likumdošanas procedūras grafiku un laiku, kas vajadzīgs programmas īstenošanai un tās ietekmes novērtēšanai. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka *ASAP* izvērtējums, ko Komisija sagatavoja 2024. gada jūlijā, bija pārāk drīz pēc piešķiršanas lēmuma

pieņemšanas 2024. gada 15. martā. Šis termiņš neļāva Komisijai novērtēt pasākumu rezultātus, un izvērtējums varēja attiekties tikai uz īstenošanas periodu līdz saņēmēju galīgajai atlasei.

57 Neraugoties uz šo ierobežojumu, mēs atzīmējam, ka *ASAP* izvērtējumā tika norādīts uz *ASAP* programmas komitejas problēmām saistībā ar vienošanos par attiecināmu darbību definīciju un pieejamā budžeta piešķiršanu. Šajā kontekstā ieteikumi izveidot skaidru saikni starp politikas mērķiem un attiecināmām darbībām, kas izriet no izvērtējuma, var būt svarīgi arī *EDIP* īstenošanai, kā norādīts **37.**, **38.** un **43.** punktā. Turklāt izvērtējumā uzsvērts, ka svarīgs panākumu faktors *ASAP* īstenošanā bija augšupējās informatīvās darbības, ko Komisija veica, lai apzinātu galvenos trūkumus munīcijas piegādes ķēdē. Šajā saistībā mēs atzīmējam, ka ierobežotā divu gadu īstenošanas periodā *EDIP* aptvers plašāku aizsardzības ražojumu klāstu nekā *ASAP*. Tāpēc Komisijai var būt sarežģīti noteikt prioritārās darbības finansējuma piešķiršanai plānotajā termiņā.

58 Turklāt mēs atzīmējam, ka citām ES programmām, kas atbalsta *EDTIB* (*EDIRPA*, *EAF*, *EDIDP*), vēl nav veikta *ex post* izvērtēšana, jo tās vēl nav pietiekami ilgi īstenotas (izņemot *EDIDP*). Šā atzinuma izstrādes laikā *EAF* starpposma izvērtēšana turpinājās, savukārt *EDIRPA* izvērtējums bija gaidāms līdz 2026. gada beigām, un *EDIDP* regulā nebija noteikts termiņš izvērtējuma sagatavošanai. Ņemot vērā šādu izvērtējumu nozīmi politikas veidošanas uzlabošanā un nākamās daudzgadu finanšu shēmas sagatavošanas grafiku, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja veikt vienu iepriekš minēto aizsardzības programmu *ex post* izvērtēšanu, lai palīdzētu virzīt turpmākas darbības vai investīcijas pēc 2027. gada, un atlikt *EDIP* galīgo izvērtēšanu, lai atspoguļotu laika nobīdi no priekšlikuma publicēšanas līdz tā galīgajai pieņemšanai.

Snieguma uzraudzības sistēma

59 Mēs atbalstām stabilas sistēmas izveidi snieguma novērtēšanai. Šajā saistībā priekšlikumam pievienotā tiesību akta finanšu pārskata 1.4.4. iedaļā ir paredzēti jēgpilni snieguma rādītāji, piemēram, aizsardzības ražojumu ražošanas jaudas palielināšana Eiropas Savienībā vai ražošanas izpildes laika samazināšana. Citi ierosinātie rādītāji ir vairāk tiešo rezultātu rādītāji (piemēram, to dalībvalstu skaits, kuras piedalās sadarbībā kopīgā iepirkuma jomā). Tā kā pilnu uzraudzībai izmantoto rādītāju sarakstu izveidos tikai struktūra, kurai uzticēta Programmas īstenošana, **Komisijai būtu jāapsver** iespēja sniegt galveno izmantojamo rādītāju sarakstu, kas ietvertu gan tiešo rezultātu, gan rezultātu rādītājus, un vajadzības gadījumā norādīt bāzes vērtības un mērķrādītāju vērtības.

60 Saskaņā ar Komisijas dienestu darba dokumentu Komisija plāno vākt informāciju, kas vajadzīga, lai uzraudzītu Programmas un Ukrainas atbalsta instrumenta īstenošanu, galvenokārt pieprasot informāciju no saņēmējiem. Tomēr mēs atzīmējam, ka, lai novērtētu aizsardzības ražojumu ražošanas jaudas vispārējo pieaugumu ES un samazinātu ražošanas izpildes laiku, var būt nepieciešama informācija no uzņēmumiem, kuri ne vienmēr ir guvuši labumu no Programmas finansējuma. Mēs arī atzīmējam, ka Komisijas dienestu darba dokumentā²⁶ ir norādīts, ka valsts drošības apsvērumu dēļ trūkst pieejamo datu par *DTIB*. Tas ierobežo mūsu spēju novērtēt priekšlikumā ietverto uzraudzības pasākumu stabilitāti.

61 Turklāt mēs neatradām snieguma rādītājus, kas konkrēti atspoguļotu mērķus veicināt sadarbību un standartizēt aizsardzības sistēmas visā ES. **Komisijai būtu jāapsver** iespēja ieviest snieguma rādītājus, ar kuriem atspoguļotu šo konkrēto politikas mērķu sasniegšanu.

62 Mēs atzīmējam, ka kopīgajā paziņojumā par *EDIS*²⁷ ir trīs galvenie mērķrādītāji:

- dalībvalstīm līdz 2030. gadam vismaz 40 % no sava aizsardzības ekipējama jāiegādājas sadarbības ceļā;
- ES iekšējās aizsardzības ražojumu tirdzniecības vērtībai līdz 2030. gadam jābūt vismaz 35 % no ES aizsardzības tirgus vērtības;
- līdz 2030. gadam vismaz 50 % no dalībvalstu aizsardzības investīcijām jāpaliek Eiropas Savienībā, bet līdz 2035. gadam – 60 %.

Tomēr šie rādītāji nav iekļauti priekšlikumā. Mēs atzīmējam, ka finansiālais atbalsts saskaņā ar *EDIP* attiecas tikai uz laikposmu līdz 2027. gadam, kas ir pašreizējās DFS termiņš. Mēs arī atzīmējam, ka mērķrādītāju sasniegšana lielā mērā būs atkarīga no dalībvalstu iniciatīvām. Tomēr, lai uzraudzītu *EDIS* īstenošanas progresu, **Komisijai būtu jāapsver** šo rādītāju iekļaušana *EDIP* uzraudzības darbībās un starpposma mērķrādītāju noteikšana 2027. gadam. Atzīstot, ka šie rādītāji var atspoguļot ne tikai Programmas iznākumu, mēs uzskatām, ka tie tomēr ir būtiski tās snieguma novērtēšanā.

²⁶ Komisijas dienestu darba dokuments, 7. iedaļa, *What are the impacts of the preferred policy options?*, C(2024) 4822.

²⁷ Komisijas paziņojums, "Jauna Eiropas Aizsardzības industriālā stratēģija: reaģētspējīga un noturīga Eiropas aizsardzības industrija kā ES gatavības ķīla", JOIN (2024) 10.

63 Turklāt, ņemot vērā to, ka *EDIS* mērķrādītāju sasniegšana ir atkarīga no dalībvalstu lēmumiem par iepirkumu, **Komisijai būtu arī jāapsver** iespēja Programmas galīgajā izvērtējumā publicēt detalizētu snieguma rādītāju sadalījumu pa dalībvalstīm.

64 Attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumentu **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja pievienot papildu rādītājus, ar ko novērtēt ieguvumus no Ukrainas atbalsta instrumenta. Tas ir tāpēc, ka ierosinātais rādītājs (“atbalsta palielinājums Ukrainai”) var neļaut Komisijai novērtēt, cik lielā mērā instruments veicina Ukrainas *DTIB* modernizāciju.

Noslēguma piezīmes

65 Saskaroties ar situāciju, kad Eiropas kontinentā ir atgriezies augstas intensitātes karadarbība, ES darba kārtības augšgalā ir izvirzījusi aizsardzību. Šajā sakarā Komisija nāca klajā ar priekšlikumu izveidot Eiropas Aizsardzības industrijas programmu (*EDIP*), ar kuru paredzēts:

- a) atbalstīt ES aizsardzības industriālo gatavību, stiprinot *EDTIB*, lai nodrošinātu aizsardzības ražojumu savlaicīgu pieejamību un piegādi, un
- b) veicināt Ukrainas *DTIB* atveseļošanu, atjaunošanu un modernizāciju.

Šajā nolūkā ar priekšlikumu izveido Eiropas Aizsardzības industrijas programmu ("Programma") un Ukrainas atbalsta instrumentu un ievieš citus pasākumus.

66 Mēs norādām uz risku, ka ierosinātais budžets 1,5 miljardu EUR apmērā *EDTIB* stiprināšanai kopā ar plānoto divu gadu īstenošanas periodu var nebūt samērīgs ar priekšlikuma mērķiem. Tāpēc mēs norādām uz to, cik svarīgi ir definēt piemērotus snieguma rādītājus kopā ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem, lai atspoguļotu sasniegumus, kurus patiešām var sagaidīt līdz 2027. gada beigām. Turklāt mēs atzīmējam, ka ir svarīgi nākamās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros izstrādāt ilgtermiņa finansēšanas stratēģiju.

67 Mēs uzskatām, ka daži priekšlikumā paredzētie pārskatatbildības pasākumi, tostarp noteikumi saistībā ar ERP revīzijas tiesībām, būtu jāprecizē vai jāpastiprina. Tas ir svarīgi sarežģīto pārvaldības pasākumu kontekstā aizsardzības jomā. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad programmu īsteno netiešā pārvaldībā *FAST* kontekstā un kad izpilde ir uzticēta Ukrainas iestādēm.

68 Mēs uzskatām, ka, lai nodrošinātu stabilu pamatu Programmas īstenošanai un mērķtiecīgai līdzekļu piešķiršanai, var būt vajadzīgi papildu īstenošanas noteikumi. Savā atzinumā esam norādījuši galvenos mūsu apzinātos riskus un ieteikuši, kā tos novērst. Ieteikumi ietver nepieciešamību precizēt *FNLTC* specifisko metodiku, prasības attiecībā uz darbību un izmaksu attiecināmību un atlases kritērijus finansējuma piešķiršanai atsevišķiem projektiem.

69 Visbeidzot, mēs atzīmējam, ka ar šo priekšlikumu Komisijai tiek piešķirti jauni pienākumi un tiesības gādāt par aizsardzības ražojumu piegādes drošību Eiropas Savienībā. Tomēr mēs uzsveram, ka dalībvalstu interesēm un vēlmei sadarboties būs izšķiroša nozīme tajā, lai nodrošinātu aizsardzības ražojumu efektīvu piegādes drošību.

Ieteikumu kopsavilkums

Numurs	Ieteikums	Atsauce atzinumā (punkts)
Vispārīgi apsvērumi		
1	Komisijai būtu jāapsver iespēja papildināt <i>EDIS</i> ar <i>EDTIB</i> ilgtermiņa finansēšanas stratēģiju nākamās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros.	15
2	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver pārklāšanās risks un ar izvērtēšanu un revīziju veikšanu saistītās problēmas, kas izriet no šāda sarežģīta satvara.	17
3	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest īpašus pārskatatbildības pasākumus Programmas īstenošanai Ukrainā.	19, 48
I nodaļa. Vispārīgi noteikumi		
4	Lai nodrošinātu konsekventu īstenošanu, Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja priekšlikuma 2. pantā sniegt papildu definīcijas.	39, 41, 43, 45, 51
II nodaļa		
1. iedaļa. Vispārīgi noteikumi, kas piemērojami Programmai un Ukrainas atbalsta instrumentam		
5	Komisijai būtu jāapsver iespēja darba programmās skaidri definēt darbības, kuras finansē ar <i>FNLTC</i> , darbības īstenošanas atskaites punktus un finansiālās sekas, ja konkrēts atskaites punkts vai mērķrādītājs netiek sasniegts.	27
6	Saistībā ar attiecināmām darbībām, ko finansē ar <i>FNLTC</i> , Komisijai būtu jāapsver iespēja precizēt: <ul style="list-style-type: none"> ○ minimālās kontroles prasības pierādīt, ka dotāciju veidā saņemtās summas nepārsniedz attiecināmo izmaksu kopsummu un nesedz tās pašas izmaksas, kā noteikts 7. pantā; ○ izmaksu bāzi, kas jāizmanto, lai aplēstu 8. pantā paredzēto pārpalikumu; ○ izmaksu bāzi, kas jāizmanto, lai noteiktu maksimālo ES finansējumu, kā paredzēts 17. pantā; 	28

Numurs	Ieteikums	Atsauce atzinumā (punkts)
	<ul style="list-style-type: none"> o kontroles pasākumus ar mērķi nodrošināt, ka tiek verificēta un apstiprināta atbilstība ES un valstu noteikumiem. <p>(3., 7., 8., 17. pants)</p>	
7	<p>Komisijai būtu jāapsver iespēja precizēt to attiecināmo darbību tvērumu, kuras var saņemt <i>FNLTC</i>. Tai būtu arī jāapsver iespēja precizēt principus, kas ir pamatā izmaksu aplēsēm, kuras izmanto, lai novērtētu, cik piemērots ir ES budžeta atbalsts <i>FNLTC</i> veidā un vienkāršotu izmaksu iespējas.</p> <p>(3. pants un tiesību akta finanšu pārskats)</p>	29
2. iedaļa. Programma		
8	<p>Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest skaidru prasību Komisijas parakstītajos deleģēšanas nolīgumos ievērot ERP revīzijas tiesības.</p> <p>(8. pants)</p>	33
9	<p>Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver divi elementi: pirmkārt, vai 8. pantā paredzētā atbrīvojuma no principa par nepiemērošanu ar atpakaļejošu spēku darbības joma ir piemērota paredzētā mērķa sasniegšanai, un, otrkārt, vai tā ir pietiekama, ņemot vērā priekšlikuma pieņemšanas grafiku.</p>	34
10	<p>Komisijai būtu jāapsver iespēja izklāstīt metodiku, ko tā plāno izmantot atgūstamās summas noteikšanai no peļņas, kuru saņēmēji guvuši no attiecināmām darbībām, ar ko atbalsta aizsardzības ražojumu ienesīgu ražošanu vai komercializāciju.</p> <p>(8. pants)</p>	35
11	<p>Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver, vai 10. panta 3. punktā noteiktā izņēmuma darbības joma attiecībā uz trešās valstīs izvietotu iekārtu izmantošanu ir atbilstīga un saskanīga ar priekšlikuma 15. apsvērumu.</p>	36
12	<p>Attiecībā uz 11. pantā noteikto attiecināmo darbību apakškopu Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja precizēt, kuras izmaksas var būt attiecināmas saskaņā ar Programmu un vai finansējumu var izmantot, lai</p>	37

Numurs	Ieteikums	Atsauce atzinumā (punkts)
	segtu izejvielu un starpproduktu iegādi krājumu veidošanas vajadzībām.	
13	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja noteikt skaidras prioritātes ES līdzekļu piešķiršanai atsevišķiem projektiem.	38
14	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest papildu īstenošanas noteikumus attiecībā uz Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānismu, precizējot platformas plānotos elementus, produktu un uzņēmumu konkrēto tvērumu un platformas administrēšanu. (14. pants)	40
15	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest prasību nodrošināt ilgtermiņa finansiālo atbalstu kā priekšnoteikumu Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projektu atlasei. (15. pants)	42
16	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver, vai 17. pantā paredzētās atkāpes (līdzfinansējuma princips) darbības joma ir samērīga ar 18. apsvērumā minēto mērķi.	44
17	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja paredzēt vispārējus kritērijus FAST saņēmēju atlasei un paskaidrot, kā fonds palīdzēs sasniegt Programmas vispārējos mērķus. (19. pants)	46
18	Komisijai būtu jāapsver iespēja noteikt īpašus uzraudzības pasākumus attiecībā uz FAST un riska dalīšanu ar privātajiem investoriem. (19. pants)	46
3. iedaļa. Ukrainas atbalsta instruments		
19	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja attiecībā uz Ukrainas atbalsta instrumentu iekļaut detalizētākus noteikumus par attiecīgajiem ES ierobežojošajiem pasākumiem, lai varētu precīzi noteikt Ukrainai paredzēto ārējo piešķirto ieņēmumu summu. (6. pants)	47

Numurs	Ieteikums	Atsauce atzinumā (punkts)
IV nodaļa. Piegādes drošība		
20	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja sašaurināt tā atbrīvojuma darbības jomu, kas atļauj preču un pakalpojumu piegādi pirms līguma noslēgšanas pabeigšanas. (35. pants)	49
21	Komisijai būtu jāapsver iespēja ar Programmas saņēmējiem noslēgtajos dotāciju nolīgumos iekļaut prasību atbildēt uz datu pieprasījumiem, kas izdoti <i>EDTIB</i> uzraudzības ietvaros. (40. un 41. pants)	50
22	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja sniegt skaidrāku definīciju terminam “nozīmīgi notikumi”, precizēt dalībvalstīm veicamo darbību tvērumu un sīkāk paskaidrot, kādas informācijas paziņošana tiek gaidīta. (42. pants)	51
23	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja precizēt, kādi “ienesli” un “detalizēti pamatojumi” var ļaut uzņēmumam atteikties no informācijas pieprasījumu, prioritāru pasūtījumu un prioritāru pieprasījumu izpildes. (46., 47. un 50. pants)	52
V nodaļa. Pārvaldība, izvērtēšana un kontrole		
24	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja stiprināt pamatnolīguma ar Ukrainu saturu, iekļaujot sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus. (59. pants)	54
25	Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja ieviest termiņu Ukrainas pamatnolīguma pabeigšanai. (59. pants)	55

Numurs	Ieteikums	Atsauce atzinumā (punkts)
26	<p>Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja veikt vienu aizsardzības programmu <i>ex post</i> izvērtēšanu, lai palīdzētu virzīt turpmākas darbības vai investīcijas pēc 2027. gada, un atlikt <i>EDIP</i> galīgo izvērtēšanu, lai atspoguļotu laika nobīdi no priekšlikuma publicēšanas līdz tā galīgajai pieņemšanai.</p> <p>(66. pants)</p>	58
Snieguma uzraudzības sistēma		
27	<p>Komisijai būtu jāapsver iespēja sniegt struktūrām, kurām uzticēta ES finansētas programmas īstenošana, galveno izmantojamo rādītāju sarakstu, kas ietvertu gan tiešo rezultātu, gan koprezultātu rādītājus, un vajadzības gadījumā norādīt bāzes vērtības un mērķrādītāju vērtības.</p>	59
28	<p>Komisijai jāapsver iespēja ieviest snieguma rādītājus, kas atspoguļotu, kā tiek sasniegti politikas mērķi veicināt sadarbību un standartizēt aizsardzības sistēmas visā Eiropas Savienībā.</p>	61
29	<p>Programmas uzraudzības ietvaros Komisijai būtu jāapsver iespēja izmantot <i>EDIS</i> snieguma pamatrādītājus, noteikt starpposma mērķrādītājus 2027. gadam un publicēt detalizētu snieguma rādītāju sadalījumu pa dalībvalstīm Programmas galīgās izvērtēšanas ietvaros.</p>	62, 63
30	<p>Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja pievienot papildu rādītājus, ar ko novērtēt ieguvumus no Ukrainas atbalsta instrumenta.</p>	64

Redakcionāli ieteikumi

70 Ņemot vērā iepriekš minētos komentārus, mēs ierosinām dažas konkrētas izmaiņas priekšlikuma tekstā. Informācija ir sīkāk izklāstīta [1. attēlā](#).

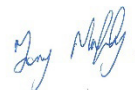
1. attēls. Ierosinātās izmaiņas ar komentāriem

Priekšlikuma redakcija	Ierosinātās izmaiņas	Komentāri
2. pants	Ierosinām terminus uzskaitīt alfabētiskā secībā.	
10. panta 5. punkts Komisija informē 57. pantā minēto komiteju par jebkuru tiesību subjektu, ko uzskata par atbalsttiesīgu saskaņā ar šo punktu.	Komisija informē 58. pantā minēto komiteju par jebkuru tiesību subjektu, ko uzskata par atbalsttiesīgu saskaņā ar šo punktu.	Nepareiza atsauce.
11. panta 6. punkts Attiecībā uz 2. punktā, 3. punkta d) apakšpunktā un 55. punkta a) apakšpunktā minētajām darbībām.	Attiecībā uz 2. punktā, 3. punkta d) apakšpunktā un 5. punkta a) apakšpunktā minētajām darbībām.	Nepareiza atsauce.
14. panta 3. punkts Ja dalībvalstis kopīgi iepērk papildu daudzumus vai sniedz ieguldījumu natūrā, lai izveidotu aizsardzības industriālās gatavības rezervi, kas minēta 2. punkta b) apakšpunktā.	Ja dalībvalstis kopīgi iepērk papildu daudzumus vai sniedz ieguldījumu natūrā, lai izveidotu aizsardzības industriālās gatavības rezervi, kas minēta 1. punkta b) apakšpunktā.	Nepareiza atsauce.
17. panta 3. punkts Darba programmā nosaka sīkāku informāciju, attiecīgā gadījumā arī 3. punktā minētās paaugstinātās finansējuma likmes.	3. Darba programmā nosaka sīkāku informāciju, attiecīgā gadījumā arī 2. punktā minētās paaugstinātās finansējuma likmes.	Atsaucei jābūt nepārprotamai.

Priekšlikuma redakcija	Ierosinātās izmaiņas	Komentāri
<p>47. panta 5. punkts</p> <p>Ja uzņēmums prioritāro pasūtījumu noraida, tas sniedz Komisijai detalizētu pamatojumu.</p>		[Ieteikums nav attiecināms uz versiju latviešu valodā.]
<p>59., 63. un 64. pants</p> <p>Jāiekļauj atsauce uz Finanšu regulas pantiem, kas tiks grozīti ar pārstrādāto Finanšu regulu.</p>	Lai nodrošinātu saskaņotību ar atsaucēm uz pārstrādāto Finanšu regulu citos pantos, iesakām atjaunināt atsauces šajos pantos.	Atsauces ir jāatjaunina.

Šo atzinumu 2024. gada 24. septembra sēdē Luksemburgā pieņēma III apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Bettina Jakobsen*.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Vispārīgs apraksts par Eiropas institucionālo kārtību saistībā ar aizsardzību

ES struktūra	Dalība	Pamatzdevums	Pārvaldība	Revīzijas pilnvaras
Eiropas Ārējās darbības dienests <i>EĀDD</i>	Visas ES dalībvalstīs	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vada KĀDP. ○ Koordinē ES ārējo darbību. ○ Kopā ar EAA nodrošina sekretariāta lomu pastāvīgās strukturētās sadarbības jomā. 	Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos	ERP
Eiropas Aizsardzības aģentūra <i>EAA</i>	Visas ES dalībvalstīs	<ul style="list-style-type: none"> ○ Identificē darbības prasības. ○ Identificē un īsteno pasākumus nolūkā stiprināt aizsardzības nozares industriālo un tehnoloģisko bāzi. ○ Piedalās Eiropas spēju un bruņojuma politikas noteikšanā. ○ Kopā ar EĀDD nodrošina sekretariāta lomu pastāvīgās strukturētās sadarbības jomā. 	<p>Eiropadome</p> <p>Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos</p>	Revīzijas kolēģija

ES struktūra	Dalība	Pamatuzdevums	Pārvaldība	Revīzijas pilnvaras
Aizsardzības, rūpniecības un kosmosa ĢD <i>DEFIS ĢD</i>	Visas ES dalībvalstīs	<ul style="list-style-type: none"> ○ Īsteno ES kosmosa programmu. ○ Gādā par inovatīvu un konkurētspējīgu aizsardzības industriju. 	Eiropas Komisija	ERP
Pastāvīgā strukturētā sadarbība <i>PESCO</i>	Visas ES dalībvalstīs, izņemot Maltu	<ul style="list-style-type: none"> ○ Attīsta aizsardzības spējas. ○ Nodrošina darbības spēju, izmantojot civilos un militāros līdzekļus. 	Eiropadome Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos	Dalībvalstīs revīzijas pasākumi
Eiropas Miera mehānisms	Visas ES dalībvalstīs	<ul style="list-style-type: none"> ○ Finansē Kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbības. 	Eiropadome	Revīzijas kolēģija

II pielikums. Atkāpes no Finanšu regulas

Atkāpes no Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 (Finanšu regula)

Priekšlikums “regulai, ar ko izveido Eiropas aizsardzības industrijas programmu un pasākumu satvaru aizsardzības ražojumu savlaicīgas pieejamības un piegādes nodrošināšanai”		“Finanšu regula” Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
5. panta 5. punkts	Ieņēmumi un atmaksājumi no finanšu instrumentiem, kas izveidoti saskaņā ar šo regulu, veido Programmas piešķirtos ieņēmumus.	209. pants Principi un nosacījumi, ko piemēro finanšu instrumentiem un budžeta garantijām
8. panta 3. punkts	Saistībā ar attiecināmām darbībām ar mērķi veicināt aizsardzības ražojumu industrializāciju un komercializāciju, ja dotācijas saņēmējs gūst peļņu, Komisija no dotācijas atgūstamās summas noteikšanai var ņemt vērā dalībvalstu finansējumu.	192. pants Bezpeļņas princips
8. panta 4. punkts 23. apsvērums	Finanšu iemaksas no ES budžeta var segt pirms priekšlikumu iesniegšanas dienas sāktās darbības un radušās izmaksas saistībā ar gada darba programmu ar noteikumu, ka darbības sāktas pēc 2024. gada 5. marta un nav pabeigtas pirms dotācijas nolīguma parakstīšanas.	193. pants Princips par nepiemērošanu ar atpakaļejošu spēku
17 18. apsvērums	Programma var finansēt līdz 100 % no attiecināmajām izmaksām, izņemot darbības, kas saistītas ar aizsardzības ražojumu ražošanas jaudas ātrāku pielāgošanu strukturālām pārmaiņām.	190. pants Līdzfinansējums

Priekšlikums “regulai, ar ko izveido Eiropas aizsardzības industrijas programmu un pasākumu satvaru aizsardzības ražojumu savlaicīgas pieejamības un piegādes nodrošināšanai”		“Finanšu regula” Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
35. panta 3. punkts	Ārkārtējas steidzamības gadījumā Eiropas Komisija var pieprasīt preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu no dienas, kad tiek nosūtīti līgumu projekti, kas izriet no iepirkuma procedūras.	172. pants Līguma izpilde un tā izmaiņas

Atkāpes no priekšlikuma par Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 pārstrādāšanu

Priekšlikums “regulai, ar ko izveido Eiropas aizsardzības industrijas programmu un pasākumu satvaru aizsardzības ražojumu savlaicīgas pieejamības un piegādes nodrošināšanai”		“Finanšu regula (pārstrādāta redakcija)” Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
35. panta 1. punkts	Ukraina var lūgt Eiropas Komisiju iesaistīties apvienotā iepirkumā vai darboties kā centralizēto iepirkumu struktūrai ieinteresēto dalībvalstu vārdā.	168. pants Iepirkuma procedūras

Saīsinājumi

ASAP: Munīcijas ražošanas atbalsta akts

DTIB: aizsardzības tehniskā un industriālā bāze

EAA: Eiropas Aizsardzības aģentūra

EAF: Eiropas Aizsardzības fonds

EDIDP: Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programma

EDIP: Eiropas Aizsardzības industrijas programma

EDIRPA: Akts par Eiropas aizsardzības industrijas pastiprināšanu, izmantojot kopīgu iepirkumu

EDIS: Eiropas aizsardzības industriālā stratēģija

EDTIB: Eiropas aizsardzības tehnoloģiskā un industriālā bāze

FAST: Fonds aizsardzības piegādes ķēžu pārveides paātrināšanai

FNLTC: ar izmaksām nesaistīts finansējums

KĀDP: kopējā ārpolitika un drošības politika

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2024

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) license](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-3214-6	ISSN 1977-5717	doi: 10.2865/9143533	QJ-01-24-008-LV-N
-----	------------------------	----------------	----------------------	-------------------